

Градюк Іванна Миколаївна

*студент навчально-наукового інституту
права та психології Національної академії
внутрішніх справ*

Шутенко Світлана Василівна,

*завідувач кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ*

ПОВЕДІНКА СПІЛКУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ. СПІВІДНОШЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА, НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕТИКИ КОМУНІКАЦІЇ

У ХХІ столітті мережа Інтернет стала головним простором для спілкування, обміну думками, інформація стала частиною не тільки національного спротиву, а мова – інструментом впливу, захисту та опори. Сучасний світ переживає епоху інформаційних трансформацій, де доступ до інформації став визначальним фактором для розвитку суспільства та кожного окремого індивіда [3].

Поведінка спілкування в мережі Інтернет під час війни зазнає значних трансформацій, відображає соціальну та емоційну атмосферу, потребу в швидкому обміні критично важливою інформацією. Особливо у час війни зростає прагнення людей отримувати перевірену інформацію про події на фронті, офіційні заяви представників.

Значну роль у період війни відіграють соціальні мережі, вони виконують роль як оперативного передавання повідомлень щодо безпеки рідних, змін ситуацій та потреб у допомозі. Під час війни мовна поведінка зазнає суттєвих змін: активізується використання національної лексики, зростає вплив інформаційної агресії.

Інтернет-комунікація – це особлива форма взаємодії, яка користується своєю автономністю, швидкістю, публічністю та потенційністю вірусних повідомлень. Із початком війни в Україні комунікація у соціальних мережах перетворилася на важливий інструмент психологічної підтримки, волонтерської діяльності та інформаційної боротьби. У таких умовах поведінка спілкування користувачів у соціальних мережах стала предметом особливої уваги як з боку суспільства, так і правоохоронних структур.

Важливе місце посідає правовий вимір поведінки. Відповідно до чинного законодавства України, інформація та публікації неправдивих інформацій про Збройні Сили України, заклики до колабораціонізму або приниження національної гідності можуть тягнути за собою адміністративну та кримінальну відповідальність. Чинний Кримінальний кодекс України містить низку норм, у яких містяться кримінальна відповідальність, наприклад: стаття 109. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої [2]; стаття 111. Державна зрада, карається позбавленням волі на строк від 12 до довічного[2]; стаття 111-1. Колабораційна діяльність, карається позбавленням права обіймати певні посади

або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років [2]; стаття 111-2. Пособництво державі-агресору, караються позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна або без такої [2]; стаття 114-2. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану, карається позбавленням волі на строк від трьох до дванадцяти років [2]; стаття 436-2. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників, частина 1: карається виправними роботами до 2 років, або пробаційним наглядом до 3 років, або позбавленням волі до 2 років, частина 2 (виготовлення й поширення відповідних матеріалів): обмеженням волі до 5 років або позбавленням волі до 5 років з можливою конфіскацією майна, частина 3 (якщо дії вчинено службовою особою, повторно, групою чи із використанням ЗМІ): позбавленням волі від 5 до 8 років з можливою конфіскацією майна [2].

Фактчекінг – це важливий процес перевірки фактів і тверджень на їхню точність та правдивість. Це допомагає забезпечити, що інформація, яку сприймаємо, є достовірною та об'єктивною. Фактчекінг може включати перевірку джерел, пошук додаткової інформації й аналіз логіки та доказів, щоб визначити правдивість твердження [4].

Свобода слова – одна із основоположних цінностей демократичного суспільства, яка забезпечує «кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне використання своїх поглядів і переконань»[1]. Проте чинне законодавство України передбачає деякі обмеження цього права, зокрема в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку (стаття 34 Конституції України), що є особливо важливим у період війни.

В епоху цифрового розвитку комунікація здійснюється через соціальні мережі, кожне повідомлення стає публічним і впливає на інформаційний простір. Під час війни виникає потреба у переосмисленні меж свободи слова. Де закінчується право на висловлення думки і починається відповідальність за слова, які можуть нести загрозу безпеці країни чи сприяти дезінформації. Відповідно до статті 17 Конституції України «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [1]. Ця норма підтверджує, що під час воєнного стану інформація є стратегічним ресурсом етики спілкування в інтернеті, стає не лише моральним вибором, а й фактом безпеки держави.

Етика комунікації є системою моральних норм, що регулюють відповідальність людини за зміст, форму та наслідки сказаного чи написаного. Етика комунікації передбачає: уникнення поширення неперевіреної інформації; відмова від мови ворожнечі та агресивної риторики; повага до гідності інших

осіб; усвідомлення сили слів, що можуть впливати на психологічний стан людини, інформаційну безпеку та навіть бойові дії.

Свобода слова, національна безпека та етика комунікації – вони не суперечать один одному, а існують у взаємозалежності. Лише усвідомлене й відповідальне мовлення, в основі якого лежать як правові, так і етичні норми, може бути безпечним і конструктивним у сучасних реаліях.

Поведінка спілкування в мережі Інтернет під час війни є складним і багатогранним, він охоплює взаємодію між фундаментальними правами, нагальними потребами національної безпеки та етичного міркування.

Спілкування в Інтернеті під час війни вимагає від кожного громадянина високого рівня відповідальності критичного мовлення та усвідомлення наслідків своїх дій. Збереження балансу між свободою слова, національною безпекою та етикою спілкування є основним фактором для стійкості суспільства, протидії ворожій пропаганді та наближення перемоги.

Список використаних джерел

1. Конституція України // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> // від 28 червня 1996 р
2. Кримінальний кодекс України // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> // від 05 квітня 2001 р.
3. Градюк І. М. // Збірник українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи // Українська мова як інструмент правової комунікації в сучасній правовій системі // 31.10.2024 // ст. 215-218 // <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/35400>
4. Інтернет – безпека під час війни (Частина 2) // <https://www.softkey.ua/ua/useful/articles/internet-bezopasnost-vo-vremya-voyny-chast-2/> // від 14 травня 2024 р.

Джафарова Лейла Саваланівна,
слухач інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ, інструктор відділення домедичної підготовки Національної академії внутрішніх справ

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Інформаційна безпека суспільства в сфері домедичної підготовки – це комплекс заходів та способів, які спрямовані на захист, достовірність і ефективне поширення знань, навичок та інформації, необхідної для надання домедичної допомоги до прибуття медиків на місце події.